

MESLEK YÜKSEK OKULLARINDA ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN YAŞAM DOYUMLARI VE BENLİK SAYGILARININ İNCELENMESİ

Bülent DİLMAÇ*
Halil EKŞİ**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, meslek yüksek okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaşam doyumu ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemek. Araştırmanın çalışma grubu 385'i erkek 177'si kız olmak üzere toplam 562 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verileri benlik saygısı ölçeği (Arıca, 1999), yaşam doyum ölçeği (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985) Araştırma sonucunda yaşam doyumu ile benlik saygısı arasında bir ilişkiye rastlanmıştır. Öğrencilerin benlik saygıları öğrenim görmüş sınıflara göre de anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ayrıca analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu, Meslek Yüksek Okulu

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the relation of life satisfaction on the self –esteem among vocational schools' students. The sample of the research was consisted of totally 562 students of which 385 were male and 177 were female. The research data were collected by using Self-Esteem Scale (Arıca, 1999), and Life Satisfaction Scale (Diener, Emmons, Larsen and Griffin, 1985). As a result, it was found that there was a relation between life satisfaction and self-esteem. Also some demographic variables were differentiated with respect to both self-esteem and life satisfaction. Lastly, socio-economic level was a predictor of life satisfaction

Keywords: self-esteem, life satisfaction, vocational schools' students

GİRİŞ

Benlik saygısı, kişiliğin önemli bir parçası olarak, bireyin hayatının tüm yönlerini etkileyerek onun davranışlarına yön verebilmektedir. Kişilik gelişiminde önemli bir yer tutan ve birey için önemli olan algı, duygu ve düşüncelerin bir bütünü olan benlik saygısı, bireyin sosyalleşme düzeyinde önemli bir rol oynamaktadır (Hamarta, 2004). İnsanoğlu binlerce yıldır kendini ve davranışlarını anlamaya çalışmakta (Bacanlı, 1997) ve yaşamında kendine ait özelliklerin farkında olma çabası, her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Benliğin, bilinen benlik ya da benliğin nesnel yönü, yaşantının ve deneyimin nesnesidir. Nesne ben, pasif ve etkilenen olarak betimlenmiştir. Benliğin nesnel yönünün, maddî ya da fiziksel ben, sosyal ben ve manevi ben olmak üzere üç boyutu vardır. Fiziksel ben; beden, giyim, aile, ev, mal-mülk ve üretimi içerir. Sosyal ben; itibar, tanınma, ün ve başkalarının gözünde onurlu olmayı içerirken, manevi ben ise üstbilişsel faaliyetler, duygulanım, inanç sistemi ve bu doğrultudaki davranışları içermektedir (Arıca, 1999). Benlik psikolojisi

* Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

alanında en önemli kuramcılardan biri olan Rogers (1951), benliği, bireyin kendine ilişkin olarak farkında olduğu algılamalarının örgütlenmiş bir biçimi olarak tanımlamaktadır. Ona göre birey, çevresiyle ve diğer insanlarla etkileşim içinde donanımlarının farkına varır. Olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerle hedefler ve amaç geliştirir. Dolayısıyla benlik, bireyin yaşantıları yoluyla edindiği ve farkına vardığı özelliklerinin ve zenginliklerinin algısal bir şeması olmaktadır. Rogers geliştirdiği benlik kuramı ile benlik saygısının temel bileşenlerini net bir biçimde ortaya koymuş, doğrudan benlik saygısı kavramını kullanmamış; fakat olumlu yönde kendine saygı, kendini kabul gibi kavramlarla benlik saygısına yönelik dolaylı referanslarda bulunmuştur.

Alanyazında benlik saygısı, değişik terimlerle ifade edilmektedir. “self-esteem”, klasik yayınlarda, “self-respect”, “self-confidence”, “self-regard” karşılığı olarak geçmektedir. Bu terimlerin Türkçe’deki kavramsal karşılıkları eş anlam taşımakta, benlik saygısı, öz saygı, kendilik saygısı ve özdeğerlilik duygusu olarak ifade edilmektedir. Self’in Türkçe karşılığı olarak, kendilik (Öztürk, 1985), benlik (Yörükoğlu, 1985), sözcükleri önerilmektedir. Bunlardan benlik sözcüğü bazen “ben” (ego) anlamında kullanılmaktadır (Akt: Maşrabacı, 1994). Bazı araştırmacılar, “ego” kavramını “benlik” ya da “kendilik” gibi kullansalar da bu kavramlar birbiriyle ilişkili olmasına karşın farklılıklar taşırlar. Benlik saygısı, bireyin kendini tanımlama biçimidir (Laing 1993). Benlik saygısının duygusal, bilişsel, toplumsal ve bedensel öğeleri vardır. Kendini değerli hissetme, yeteneklerini, bilgi ve becerilerini ortaya koyabilme, başarıma, beğenilir olma, kabul görme, sevilme, kendi bedensel özelliklerini kabul ve benimseme, benlik saygısının oluşması ve gelişmesinde önde gelen etkenlerdir (Yörükoğlu, 1986). Benlik saygısının tanımı birçok araştırmacı tarafından yapılmış ve araştırma konusu olmuştur. Rosenberg (1965), benlik saygısını bireyin kendisine karşı, olumlu ve olumsuz tutumu olarak tanımlamıştır. Ona göre benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesinin bir sonucudur. Bireyin kendine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda ulaştığı yargı, benlik saygısının düzeyi için belirleyici olmaktadır. Benlik saygısı, bireyin benlik kavramına ilişkin ulaştığı değerlilik yargısıdır. Coopersmith (1967), benlik saygısını; bireyin kendi saygınlığı ile ilgili yaptığı bir değerlendirme şeklinde tanımlamış ve bireyin kendi yeterlilik, önem, başarı ve değerlerine ilişkin inancının ve kendini onaylama ya da onaylamama tutumunun bir ifadesi şeklinde açıklamıştır. Ona göre benlik saygısı, normal koşullar altında değişmezlik gösterir ancak benlik saygısı, yaşantının farklı alanlarına, cinsiyete, yaşa ve diğer tanımlama koşullarına göre değişebileceğini ifade etmiştir. Coopersmith (1967), benlik saygısının gelişiminde önemli rol oynayan kendini değerlendirme kavramına değinmiş; kendini değerlendirmenin, bireyin kendine ilişkin değerlilik yargısına varmada, kişisel standartları ve değerlerine uygun performansını, kapasitesini ve yüklemelerini kullandığı yapısal bir süreç olarak belirtmiştir. Bu bağlamda da benlik saygısını bireyin kendisine yönelik tutumları içinde ifade edilen kişisel bir değerlilik yargısı olarak ifade etmektedir.

İnsanoğlu yaşama, gözlerini bir aile ortamında açar. Doğal olarak çocuğun ilk etkileşim kurduğu bireyler anne-babadır veya bu rolü üstlenmiş kişilerdir.

Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi

Bazı araştırmacılar (Calhoun ve Acocella, 1990; Coopersmith, 1974; Kulaksızoğlu, 1988; Yörükoğlu, 1978; Yavuzer, 1991; Avşaroğlu, 2007), benlik saygısı gelişiminde en önemli etkenin aile olduğunu vurgulamaktadır. Ailenin, çocuğu kabulünden başlayan bu süreç, onun bireysel özgürlüğüne kadar uzanmaktadır. Bu süreçte çocuğa duyulan saygı ve kabul, onun gelişimine katkıda bulunacak ve benlik saygısını yükseltecektir. Çocuğun kendini değerli ya da değersiz olarak algılaması, onun yaşam pozisyonlarını belirlemektedir. Dolayısı ile değerli olarak gördüğünde “gerçek” benlik saygısı, değersiz gören ancak bunu kabullenmeyen bireylerde ise “savunucu” benlik saygısı oluşabilecektir. Çocuğun benlik saygısının gelişiminde kendi kendisini değerlendirmesinin önemini vurgulayan Felker (1974), çocuk ve onun yakın çevresini oluşturanların etkisinden söz ederek, yakın bireylerin kendilerini; çocuğun kendini, çocuğun başkalarını övmesinin ve davranışlarının gerçekçi olarak değerlendirmesinin gereğini vurgulamaktadır (Akt: Maşrabacı, 1994).

Kendini, diğer insanlara göre değerlendirecek düzeye gelen çocuk, birçok durumla yüz yüze gelmeye başlar. Bu ilk değerlendirmeler, çocuğun tüm benlik algısını etkilemektedir. Diğer insanların değerlendirmeleri, çocuğun kendi yeterlilik ve yetersizlik deneyimlerine bağlı olarak yaptığı kendi değerlendirmeleri ile birlikte çocuğun benlik saygısını oluşturur. Çocuk, gelişim süreci boyunca kendi bedenini ve fiziksel gücünü sürekli diğerlerinin bedeniyile ve güçleriyle kıyaslar. Bu durum, özellikle ergenlik döneminde daha da belirginlik kazanır. Fiziksel bakımdan güçlü olma, çocuk ve gençlere başarı ve prestij kazandırır. Kulaksızoğlu (1998), bu özellikleri taşıyan çocuklarda olumlu bir benlik kavramının gelişeceğini vurgulamıştır. Bunun yanısıra zayıf ve yavaş gelişen bir vücuda sahip çocukların, kendilerini yaşlıları ile karşılaştırdıklarında düşük bir benlik kavramı geliştirebileceklerini belirtmiştir. Jones (1973), benzer bir açıklama yaparak, benlik saygısı düşük olan bireylerin sosyal etkileşimleri, benlik saygısı yüksek olanlara göre faklılık gösterdiklerini belirtmiştir. Benlik saygısı düşük olan bireyler, daha çok onay ve kabul gördükleri ortamları tercih etme gibi bir eğilim gösterdiklerini ve olumsuz değerlendirmelere hoşnutsuz tepkiler verdiklerini vurgulamıştır. Dolayısıyla onay beklentilerini karşılayamadıkları ortamlara daha az katılırlarken, onay aldıkları ortamlarda çok daha etkin olduklarını belirtmiştir. Coopersmith (1967), bireyin sahip olduğu değerlerin, bireyin benlik saygısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Birey, değerlerini ilk olarak ailesinden edinir ve bu değer ediniminde en önemli süreçtir. Ailenin çocuğu kabulünden başlayarak onun bireysel özgürlüğüne kadar uzanmaktadır. Sonra sosyal çevreden edinimler başlar. Fakat burada önemli olan, bireyin değer seçiminde özgür olmasıdır. Değer ve standartlarını daha bağımsız ve daha kendine göre oluşturan bireylerin benlik algılamaları daha olumlu olacaktır. Benlik saygısı ile ilişkili bir diğer değişkenin de bireyin isteklerinin olabileceğini vurgulamaktadır. Düşük benlik saygısına sahip bireylerin istekleri ile bu isteklere ulaşmada gösterdikleri performans arasında önemli bir boşluk olduğunu belirtmiştir. Hedeflere ulaşamama ile sonuçlanan başarısızlık ve isteklerini gerçekleştirememe duygusu, benlik saygısını zedelemektedir. Ona göre benlik saygısı, bireyin standartları ve

istekleri ile gerçek performans ve kapasitesinin karşılaştırılmasını içerir. Birey, eğer standartları davranışlarıyla uyuyorsa kendini değerli görecektir, eğer uyumuyorsa kendini değersiz ve yetersiz görme eğiliminde olabilecektir

Benlik saygısıyla ilişkili olan bir diğer kavram ise yaşam doyumudur. Bu kavramların birbirleriyle ilişkili olduğu insanların tutum ve davranışlarından çıkarmamız mümkündür. Yaşam doyumunu ilk kez 1961 yılında Neugarten tarafından ortaya atılmıştır. Bu kavram daha sonraki yıllarda araştırmacılara yol göstermiştir. Yaşam doyumunu kavramını tanımlamak için doyum kavramı üzerinde durulması gerekmektedir. Doyum, insanların beklentilerinin, gereksinimlerinin, istek ve arzularının karşılanması olarak tanımlanabilir. Yaşam doyumunu bir bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde bireyin tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin,1985). Bir başka deyişle yaşam doyumunu, insanların beklentileriyle gerçek durumlarını kıyaslamasıyla ortaya çıkan bir sonucu ifade eder (Özer, Karabulut & Özsoy, 2003). Yaşam doyumunu bireylerin yaşamlarını ve yaşamlarının her boyutunu içerir. Yaşam doyumunu, bireylerin belirli bir duruma, belirli bir sürece ilişkin doyumlarını değil, genel anlamda tüm yaşantılarının doyumunu anlamına gelmektedir (Vara, 1999; Avşaroğlu, Deniz& Kahraman, 2005).

Bu araştırmanın amacı, meslek yüksek okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaşam doyumları ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemek ve öğrencilerin benlik saygısı ve yaşam doyumlarının cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, öğrenim gördüğü meslek yüksekokulu, öğrenim gördüğü program, boş zamanlarını nasıl geçirdiği, okulun bulunduğu yerleşim yerinin halkıyla olan iletişim değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Araştırmamızın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenim görmüş oldukları okullar üniversite merkez kampüsü dışında yer almaktadır. Bundan dolayı öğrencilerin öğrenim görmüş oldukları okul ve yaşadıkları yerleşim yerlerinin, öğrencilerinin yaşam doyumlarının benlik saygılarını etkiledikleri düşünülmektedir. Bu varsayımdan hareketle bu çalışmanın gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın felsefesi, modeli, örnekleme, verilenlerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuştur. Araştırma veri bağlamında nicel bir paradigmaya sahiptir. Çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem olarak zaman, maddiyat ve çaba sarf etme etkenleri ile ilgili tasarruf elde etme amacıyla uygun amaçlı örneklem (Convenience purposeful sampling) (Patton, 1990) kullanılmıştır. Bu araştırmanın evreni, 2007–2008 öğretim yılında Selçuk Üniversitesine bağlı bulunan taşradaki Meslek Yüksek Okullarında öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, bu meslek yüksek okullarının sekizinden alınan ve farklı programlarda öğrenim gören 562 öğrenciden oluşmaktadır.

Bu çalışmada, Arıca (1999) tarafından geliştirilen “Benlik Saygısı Ölçeği” ve Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen “Yaşam

Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi

Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Benlik Saygısı ölçeği (Self-Esteem) ölçeği 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .90(n=152), test tekrar güvenilirlik katsayısı .70’dır. (n=92, p) Ölçeğin kapsam geçerliliği dokuz farklı üniversiteden 34 uzman görüşü ile sağlanmıştır. Yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Rosenberh

benlik saygısı ölçeği ile benzer ölçekler geçerlik katsayısı ise, .69 (n=92, p) olarak bulunmuştur. Yaşam Doyum Ölçeği ise, The Satisfaction With Life Scale) Türkçeye çevrilmesi ve uyarlanması Köker (1991), tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda; test-tekrar test güvenilirliği $r=.85$, madde-test korelasyonları ise .71 ile .80 arasında hesaplanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin toplanmasından sonra istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırmada değişkenlere bağlı olarak Regresyon analizi, Pearson korelasyon tekniği, t testi, tek yönlü varyans analizi testi ve Tukey ve Bonferroni testi kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde meslek yüksek okullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin Benlik Saygısı Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve kişisel bilgi formundan elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sunulmuştur.

Tablo 1. Yaşam Doyumu ve Benlik Saygısı Arasındaki Korelasyon

	Benlik Saygısı	
	-r-	-p-
Yaşam Doyum	,359(**)	,000

** $p<0.01$

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin, yaşam doyum ile benlik saygısı arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.359$, $p<.01$). Buna göre yaşam doyumunu arttırdıkça benlik saygısının da arttığı söylenebilir.

Tablo 2. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Yerleşim Birimlerindeki İnsanlarla Kurdukları İletişimin Yaşam Doyumunu Açıklama Gücü

Model	R	R ²	F
İletişim	0,209	0,44	24,118*

* $p<.001$

Analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri yerleşim birimlerindeki yaşayan yerleşim sakinleriyle kurmuş oldukları iletişimin, öğrencilerin yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir [$R=0.209$, $R^2= 0.44$, $F= 24,118$, $p<.01$]. Yaşam Doyumuna ilişkin varyansın % 44’nün öğrencilerin öğrenim gördükleri yerleşim birimlerindeki yaşayan yerleşim sakinleriyle kurmuş oldukları iletişim ile açıklandığını ifade edebilir.

Tablo 3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Yerleşim Birimlerindeki İnsanlarla İletişime İlişkin Yaşam Doyumunu Yordama Gücü

	Standart Hata	Standardize Edilmiş Beta	t
İletişim	0,262	0,209	4.911*

*p<.01

Tablo 3 incelendiğinde iletişim ($t=4.911$; $p<.01$) yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyinin Yaşam Doyumunu İlişkin Açıklama Gücü

Model	R	R ²	F
Sosyo-ekonomik	0,268	0,72	20,495*

*p<.001

Analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey, öğrencilerin yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir [R=0.268, R²= 0.72, F= 20,495, p<.01]. Yaşam Doyumuna ilişkin varyansın % 72'nün öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi ile açıklandığını ifade edebilir.

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyine İlişkin Yaşam Doyumunu Yordama Gücü

	Standart Hata	Standardize Edilmiş Beta	t
İletişim	0,547	0,169	4.023*

p<.01

Tablo 5 incelendiğinde iletişim ($t=4.023$; $p<.01$) yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdiği Yerin Yaşam Doyumunu İlişkin Açıklama Gücü

Model	R	R ²	F
Yaşamlarının Geçirildiği Yer	0.290	0.84	16,70*

*p<.001

Analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği yerleşim yeri, öğrencilerin yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir [R=0.290, R²= 0.84, F= 16,70, p<.01]. Yaşam Doyumuna ilişkin varyansın % 84'nün öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi ile açıklandığını ifade edebilir.

Tablo 7. Öğrencilerin Yaşamlarının Geçirildiği Yere İlişkin Yaşam Doyumunu Yordama Gücü

	Standart Hata	Standardize Edilmiş Beta	t
Yaşamlarının Geçirildiği Yer	0.283	0.111	2.655*

*p<.01

Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi

Tablo 7 incelendiğinde iletişim ($t=-2.655$; $p<.01$) yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Tablo 8. Farklı Programlarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Benlik Saygısı Ortalamasına İlişkin Varyans Analiz Sonuçları(ANOVA)

	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Benlik Saygısı	Gruplar arası	10790.440	18	599.47	1.662	.005
	Grup içi	195830,544	543	360.65		
	Toplam	206620,984	561			

* $p<0.005$

Farklı programlarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılaşmanın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonucuna göre gruplar arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 9. Benlik Saygısı Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Sınıf	N	X	ss	sh	t Testi	
						Sd	t
Benlik Saygısı Puanı	1	380	118.49	19.24	.9870	560	.005
	2	182	123.15	18.75	1.390		

* $p<.005$

Öğrencilerin benlik saygıları öğrenim görmüş sınıflara göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(560)=2.707$, $p<.005$]. İkinci sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ($X=123.15$), birinci sınıf öğrencilerin benlik saygısına ($X=118.49$) göre daha yüksektir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin yaşam doyumunu ve benlik saygısını yordamaya anlamlı bir biçimde katkıda bulduklarını göstermektedir. Öğrencilerin benlik saygıları ile yaşam doyumları arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r=0.359$, $p<.01$). Elde edilen bu bulgu meslek yüksekokullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaşam doyumlarının benlik saygıları arasında ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Bu süreç öğrencilerin içerisinde buldukları yaşam koşullarında elde edilen doyumlarının ile benlik saygıları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğunu da göstermektedir. Bu bulgumuzu destekler bir nitelikte çalışmada Çeçen (2008), tarafından üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve yaşam doyumlarının arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Bu araştırmaya göre, yaşam doyumunu ölçeceğinden alınan puanlarla

benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişki incelendiğinde tüm ilişkiler $p < .01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Armsden (1987) tarafından yapılan bir araştırmada ise, yüksek benlik saygısı olan öğrencilerin yaşam doyumlarının da yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin okullarının buldukları yerleşim birimindeki yöre halkıyla kurmuş oldukları iletişim sürecinin yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin yöre halkıyla kurmuş oldukları iletişimin öğrencilerin yaşam doyumunu anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Bu süreç yöre halkıyla kurulan iletişim ile yaşam doyumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğunu da göstermektedir. Öğrencilerin yaşam doyumlarının öğrenim görmüş oldukları okulların bulunmuş oldukları yerleşim birimlerindeki yöre halkıyla kurmuş oldukları iletişim süreçleriyle bir ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Bu bulguyu destekleyen bir araştırmada da, sosyal ilişkilerin ve sosyal desteğin algılayış yaşam doyumunu düzeyinde önemli bir belirleyici olduğuna işaret etmektedir (Köker, 1991).

Farklı programlarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklı programlarda öğrenim görmekte olan öğrenciler kendi seçmiş oldukları ve öğrenim görmüş oldukları programlar öğrencilerin benlik saygılarının artmasında bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Özkan (1987), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, yüksek benlik saygısı ile akademik başarı arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir. Bu elde edilen bulgu bizim araştırmamızda elde etmiş olduğumuz bulguyu destekler niteliktedir. Yapılan bir diğer araştırma benlik saygısı ve akademik kavramı üzerine bir araştırmadır. Bu araştırmada elde edilen bulgular, akademik açıdan kendini düşük düzeyde değerlendirenlerin düşün benlik saygısına, yüksek düzeyde değerlendirilenlerin daha yüksek benlik saygısına sahip olduğunu ortaya koymuştur (Boguç & Kuzgun, 1994). Arıca ve Dilmaç (2003), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, Psikolojik Danışma ve Rehberlik anabilim dalında öğrenim görmekte olan öğrencilerin, okumuş oldukları anabilim dalı ile benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmıştır. Elde edilen bu bulguda araştırmamızın bulgusunu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin benlik saygıları öğrenim görmüş sınıflara göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. İkinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin benlik saygıları birinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, meslek yüksek okullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin okullarında öğrencilere yönelik ilgi ve tutumlardan kaynaklandığından söylememiz mümkündür. Arıca ve Onur (1997), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada üniversite son sınıfta gelen öğrencilerin benlik saygısının birinci sınıf öğrencilerinin benlik saygılarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmamızın analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi, öğrencilerin yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir. Yaşam Doyumuna ilişkin varyansın % 72'nin öğrencilerin

Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi

sosyo-ekonomik düzeyi ile açıklandığını ifade edebilir. Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği yerleşim yeri, öğrencilerin yaşam doyumunun anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir. Yaşam Doyumuna ilişkin varyansın % 84'nün öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi ile açıklandığını ifade edebilir. Bu araştırmamızı destekler nitelikte bir araştırma da Gün & Bayraktar (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına baktığımız zaman göç yoluyla büyük yerleşim yerlerine gelen bireylerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının daha düşük olduğunu görmekteyiz. Yaşam doyum ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulguyu destekleyen bir sonuçta (Köker, 1991) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda rastlanmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, bu konu ile ilgili yapılan ilk çalışmalardan biri olup, daha genelleme sonuçlar için farklı üniversitelerdeki Meslek Yüksek Okullarında öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerinde tekrarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Arıcak, O. T. ve Onur, V. (1997). Sınıf Öğretmeni Adayı Üniversite Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri ve Çeşitli Değişkenler Açısından Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki Farkın İncelenmesi. IV. Ulusal Eğitim Bilimler Kongresi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 10-12 Eylül.

Arıcak, O.T. (1999). "Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi". (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arıcak, O. T. ve Dilmaç, B. (2003). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Öğrencilerinin Bir Takım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı İle Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 3 No1, s.1-7.

Armsden, G., Greenberg, M.T. (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual Differences and Their Relationship to Psychological Wellbeing in Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*. 16. 5, 427-454.

Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. ve Kahraman, A. (2005). Teknik Öğretmenlerin Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.

Avşaroğlu, S. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme Ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya.

Bacanlı, H. (1997). Sosyal İlişkilerde Benlik: Kendini Ayarlamanın Psikolojisi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Bogenç A. ve Kuzgun Y. (1994). Kendisine Saygısı Düşük ve Yüksek Olan Bireylerin Akademik Benlik Kavramı Puanlarının Karşılaştırılması: Adana.

Calhoun, J.F., Acocella, J.R. (1990). "Psychology of Adjustment and Human Relationships". New York: McGraw- Hill Publishing Company.

- Coopersmith, S. (1967). “The Antecedents of Self-Esteem”. San Francisco: W.H. Freeman and Company.
- Coopersmith, S. (1974). “The Antecedents of Self-Esteem”. San Fransisco: W.H. Freeman and Company.
- Çeçen, A.R. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu Ve Benlik Saygısı, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (1):19–30.
- Diener, E; Emmons, R.A; Larsen, R.J; Griffin, S. (1985). “The Satisfaction With Life Scale”. *Journal of Personality Assessment*. 49 (1), 71-75.
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2007). Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18 (4), 2-11.
- Hamarta, E. (2004). “Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jones, S. (1973). “Self and Interpersonal Evaluations. Esteem Theories Versus Consistency Theories”. *Psychological Bulletin*. Vol: 79. 185-199.
- Köker, S. (1991). Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). “Ergenlik Psikolojisi”. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Laing, R.D. (1993). “Bölünmüş benlik”. (Çev: Selçuk Çelik). İstanbul: Kabakçı Yayınevi.
- Maşrabacı, T.S. (1994). “Hacettepe Üniversitesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, M. Ve Karabulut, Özsoy, Ö. (2003). Yaşlılarda Yaşam Doyumu. *Turkish Journal Of Geriatrics*, 6 (2), 72-74.
- Özkan, M. (1994). Gülümlü ve Gülümsüz Grupla Psikolojik Danışmanın Özsaygı ve Kendini-Kabul Değerleri Üzerindeki Etkisi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Öztürk, O. (1997). “Ruh Sağlığı ve Hastalıkları”. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. SAGE Publications. Newbury Park London New Delhi.
- Rogers, C.R. (1951). “Client-Centered Therapy”. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Rosenberg, M. (1965). “Society and the Adolescent Self-Image”. New Jersey: Princeton University Press.
- Vara, Ş. (1999). Yoğun Bakım Hemşirelerinde İş doyumunu ve Genel Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (1991). “Ana Baba ve Çocuk”. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi

Yörükoğlu, A. (1978). “Çocuk Ruh Sağlığı”. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (1986). “Gençlik Çağı”. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Sosyal ve Felsefi Eserler Dizisi. No: 26.

Yörükoğlu, A. (1989). “Değişen Toplumda Aile ve Çocuk”. Ankara: Özgür Yayın ve Dağıtım.